

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

6-2023

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Х.А.Абдурасулов	
Экономическая история Туркестана в "Большой игре" Питера Хопкирка	338
Sh.S.Shodiyeva	
Afg'oniston matbuotining Buxoro amirligi hududiga tarqalishi tarixiga doir.....	343
Sh.M.Abdusatorov	
Gastroturizm sohasini rivojlantirishning ba'zi nazariy masalalari.....	348
O.B.Nizomiddinov	
XX asrning 20-yillarida Farg'ona viloyatida ta'lim tizimi (Farg'ona viloyat davlat arxividagi hujjatlar misolida)	353
G'.A.Raxmonov	
Farg'ona vodiysida suv xavfsizligi borasidagi yondashuvlar	358
M.Y.Umarova	
Temuriy Malika Gavharshodbegim tug'ilgan oila va uning Amir Temur davridagi hayoti	361
S.B.Yuldashev	
The Faragina – a regular military structure in the Abbasid's army	366
X.X.Mamajonov	
Turk tarixshunosligida Amir Temur tarixining o'rganilishi va rivojlanish bosqichlari.....	373

ADABIYOTSHUNOSLIK

D.Sh.Kodirova	
O'zbek tili konchilik terminlarining terminografiya talablari asosida terminologik lug'atlarga kiritilishi	377
N.T.Zaylobova	
Muloqot xulqining oliy ko'rinishi	384
D.O.Xamidova	
Luqmon Bo'rixonning "jaziramadagi odamlar" romanida ruhiyat	389
A.N.Nasirov	
Xarakter evolyutsiyasining ruhiy-psixologik asosi	396

TILSHUNOSLIK

Ф.Ш.Алимов, Р.А.Фахрутдинова	
Лингвистические факторы формирования письменной речи в условиях цифровизации.....	402
Талантбек кызы Альбина, К.С.Шакиров, Э.И.Ибрагимова	
Формирование информационно-коммуникационные готовности у педагогов дошкольного образования в условиях непрерывного профессионального образования	408
O.Q.Sobirov, Sh.I.Shokirov	
Ingliz tilida qurilish terminlarini semantik xususiyatlari.....	417
D.A.Ganiyeva	
To'liqsiz va bog'lama fe'llarda sinkretizm va polifunksionallik.....	422
A.M.Mamarasulov	
Leksik sistemaga onomasiologik yondashuv.....	426
N.Xamidov	
Turli tizimli tillardagi antroponimlarda erkalash-kichraytirish ma'nolarining ifodalanishi	432
C.Э.Саидова	
Мулоҳизаҳо оиди лингвистикаи ареалӣ дар мисоли шеваҳои аҳолии сурхондарёи шарқӣ.....	437
Г.М.Мансурова	
Проблемы понимания на слух у студентов технических вузов	441
Ф.А.Темирова	
Методологический анализ подходов к составлению идиоматического словаря на примере HSG: сравнение, особенности и рекомендации	445
Ш.М.Султонова, Г.Ф.Нишонова	
Теоретические предпосылки изучения антропонимов в переводческом аспекте.....	449

TURK TARIXSHUNOSLIGIDA AMIR TEMUR TARIXINING O'RGANILISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI**HISTORY OF AMIR TEMUR IN TURKISH HISTORIOGRAPHY LEARNING AND DEVELOPMENT STAGES****ИСТОРИЯ АМИРА ТЕМУРА В ТУРЕЦКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ
ЭТАПЫ ОБУЧЕНИЯ И РАЗВИТИЯ****Mamajonov Xumoyun Xomidjon o'g'li¹**¹Farg'ona davlat universiteti tayanch doktoranti**Annotatsiya**

Ushbu maqolada Amir Temur hayoti va davlatchilik faoliyatining Turk tarixshunosligida o'rganilishi va rivojlanish bosqichlari yoritilgan. Usmonli hamda yangi davr turk temurshunoslari tomonidan Sahibqiron shaxsini tadqiq etishni keltirib chiqargan sabablar mazkur tadqiqotdan o'rin olgan.

Аннотация

В данной статье описываются этапы изучения и развития жизни и государственности Амира Темура в турецкой историографии. В этом исследовании были найдены причины, которые привели к изучению Сахибкрана османскими и современными турецкими темурологами.

Abstract

This article describes the stages of the study and development of the life and statehood of Amir Temur in Turkish historiography. In this study, the reasons were found that led to the study of Sahibkiran by Ottoman and modern Turkish temurologists.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Amir Temur, Ismail Aka, Ahmet Shimshirgil, Turkiya, Markaziy Osiyo, temurshunolar, Yaqin Sharq, Anadolu, "Temur tuzuklari", 1991-yil, geosiyosat, Usmonli imperiyasi, turk tarixchilari.

Ключевые слова: Узбекистан, Амир Темура, Исмаил Ака, Ахмет Шимширгил, Турция, Средняя Азия, учёные-Темуровцы, Ближний Восток, Анатолия, «Законы Темура», 1991, геополитика, Османская империя, турецкие историки.

Key words: Uzbekistan, Amir Temur, Ismail Aka, Akhmet Shimshirgil, Turkey, Central Asia, Temur scientists, Middle East, Anatolia, "Temur's Laws", 1991, geopolitics, Ottoman Empire, Turkish historians.

KIRISH

Temuriylar davlatiga asos solingan, XIV asrning so'nggi choragidan boshlab Amir Temur va uning davlatchilik tarixi mavzusi butun dunyo moziy ixlosmandlari qiziqish doirasida hamda tarixshunoslarning tadqiqot obyekti bo'lib kelayotgan dolzarb mavzularidan bir hisoblanadi. Amir Temur shaxsiyati mintaqa tarixi va madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatgan bo'lib, uning hukmronligi bugun ham jahon tarixchi va olimlari tomonidan o'rganilib, keng muhokama qilinmoqda. Xuddi shu singari Kichik Osiyo mintaqasiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan Amir Temurning Turk tarixshunoslari tomonidan o'rganilishi tabiiy va hali hanuz o'z dolzabligini yo'qotmagan mavzulardan hisoblanadi. Har holda turk tarixshunosligida Amir Temur va temuriylar mavzusi Usmonlilar davridan beri doimo diqqat markazida bo'lib kelmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Tadqiqotning nazariy asoslari sifatida mamlakatimiz va xorijiy tarixshunos olimlari B.Ahmedov, B.Usmonov, Ismail Aka, Ensar Macit va boshqa zamonaviy tadqiqotchilarning ilmiy qarashlari alohida ahamiyat kasb etadi. Maqolani yozishda tarixiy tadqiqotlar olib borishning tarixiylik, tizimlilik, xolislik va determinizm kabi usullaridan foydalanildi. Xususan, ishda qiyosiy tarixiy, analiz, sintez, retrospektiv kabi umumfalsafiy metodlar qo'llanildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Turk tarixshunosligida Amir Temur davlatchilik faoliyatining o'rganilishini shartli ravishda Usmonlilar imperiyasi davri, Jumhuriyat davri va 1991-yildan bugungi kunga qadar bo'lgan davrlarga bo'lish mumkin.

Usmonlilar imperiyasi davri. XIV asrdan XX asr boshlarigacha davom etgan Usmonli imperiyasi davrida Amir Temur tarixini o'rganish asosan uning harbiy bosqinlari va mintaqaga ta'siri maslasiga e'tibor qaratilgan. Usmonli tarixchilar Amir Temur haqida bir qancha asarlar, jumladan,

tarjimai hol va xronikalar yozganlar, ular asosan uning Usmonlilarga va boshqa qo'shni davlatlarga qarshi harbiy yurishlariga bag'ishlangan.

Usmoniy tarixchilari tomonidan Temur tarixining o'rganilishi va yoritilishiga sabab bo'lgan bir qancha omillar mavjud:

- Amir Temurning harbiy istilolari va siyosiy strategiyalari tarixchilarni ham qiziqtirgan. U o'zining harbiy mahorati va o'z hukmdorligi ostida turli guruhlarini birlashtira olishi bilan mashhur bo'lgan va uning yurishlari mintaqa tarixiga doimiy ta'sir ko'rsatgan. Amir Temurning ulug' davlatchilik siyosati va harbiy kompaniyalari bevosita Kichik Osiyo mintaqasi va Usmonli imperiyasidagi siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohalarning o'zgarishiga o'z ta'sirini o'tkazmay qolmadi.

- Usmonli imperiyasi o'zining gullagan davrida dunyodagi eng muhim siyosiy kuchlardan biri bo'lib, uning hukmdorlari tarix va boshqa buyuk imperiyalar va hukmdorlar merosi bilan chuqur qiziqishgan. Shunday ekan, Usmonli tarixchi va olimlari Amir Temur va uning saltanati tarixi bilan qiziqishi tabiiy hol.

- Usmonli tarixchilarining Amir Temur tarixini o'rganishining asosiy sabablaridan biri Temuriylar tomonidan qo'llanilgan siyosiy va harbiy strategiyalarni tushunish edi. Usmonlilar mintaqada tez-tez harbiy yurishlar olib borgan va temuriylar kabi ko'plab qiyinchiliklar va imkoniyatlarga duch kelgan. Shunday qilib, temuriylar tarixini o'rganish Usmonlilar tomonidan moslashtirilishi va qo'llanilishi mumkin bo'lgan harbiy taktikalar, siyosiy strategiyalar va boshqaruv tuzilmalari haqida qimmatli ma'lumotlar olish imkonini bergan.

Bundan tashqari, Temuriylar saltanati o'zining gullagan davrida mintaqada muhim kuch bo'lgan va uning madaniy va san'at sohasidagi yutuqlari mintaqaga doimiy ta'sir ko'rsatgan. Imperiya o'zining san'atga, jumladan, xattotlik, miniatyura rasmlari va me'morchilikka homiyligi bilan mashhur edi va bu asarlarning aksariyati bugungi kunda ham hayratda qolmoqda va o'rganilmoqda.

Usmonli tarixchi olimlarning Amir Temur va temuriylar tarixiga oid bir qancha asarlar yozganini ko'rishimiz mumkin Orxan Serefning "Tevarih-i Al-i Usmon" (Usmonlilar sulolasi tarixi). Bu XIV asrda yozilgan Usmonli turkiy tilidagi Usmonlilar sulolasi tarixi. Unda Amir Temur istilolari va ularning mintaqaga ta'siri haqida batafsil ma'lumot berilgan. Usmonlilar imperiyasining tashkil topishidan to 1478-yilgacha bo'lgan jarayonni oddiy turkchada tasvirlagan "Tevarih-i Al-i Usmon" turk tilida yozilgan birinchi xronologik asardir. Kitobda asosiy e'tibor Usmonlilar imperiyasiga qaratilgan bo'lsa-da, boshqa muhim tarixiy shaxslar, jumladan, Amir Temur haqida ham ba'zi ma'lumotlar mavjud. Kitobda Amir Temur Usmonlilar imperiyasiga jiddiy xavf solgan qudratli va shafqatsiz hukmdor sifatida tasvirlangan. Shuningdek, kitobda Amir Temurning o'tmishi va erta hayoti, jumladan, Amir Temur shahrida tug'ilishi haqida ham ba'zi ma'lumotlar keltirilgan. Umuman olganda, O'rxon Sharifning "Tevarih-i Al-i Usmon" asari asosan Usmonlilar saltanati tarixi bo'lsa-da, Amir Temurning harbiy yurishlari va uning mintaqa tarixidagi o'rni haqida qimmatli ma'lumotlar beradi.

Kitobda Temur mohir harbiy strateg, san'at va fan homiysi sifatida tasvirlangan. Sharif Temur masjid, madrasa va maqbaralar kabi ko'plab muhim me'moriy inshootlar qurilishiga mas'ul bo'lganini qayd etadi.

Umuman olganda, "Tevarih-i Al-i Usmon" Amir Temur haqida nisbatan ijobiy fikr beradi, garchi kitobda asosiy e'tibor Temur hayoti va merosiga emas, balki Usmonli imperiyasi tarixiga qaratilgan bo'lsada.

Kotib Chalabiyning "Kitob-i Cihan-Numa" (Jahon ko'zgusi) kitobi Bu XVII asrda yozilgan Usmonli turk tilidagi geografik va tarixiy asardir. Unda Temuriylar saltanati va uning asoschisi Amir Temur tarixiga oid bo'lim mavjud. Kotib Chalabiyning "Jahon ko'zgusi" tarixiy asar bo'lib, geografiya, astronomiya, tarix, din kabi keng ko'lamli mavzularni qamrab olgan. Kitobda Amir Temur haqida ba'zi ma'lumotlar berilgan, biroq uning kitobdagi o'rni boshqa tarixiy shaxslar va mavzularga nisbatan unchalik katta emas.

Kitobda Amir Temurning istilolari va harbiy yurishlari, jumladan, Hindistonga bostirib kirishi, Usmonlilar imperiyasiga qarshi olib borgan janglari haqida qisqacha to'xtalib o'tadi. Biroq kitobda birinchi navbatda Amir Temur asos solgan temuriylar sulolasining madaniyat va san'at yutuqlariga e'tibor qaratilgan. Kitobda temuriylar davrida gullab-yashnagan muhtasham me'morchilik va san'at,

TARIX

jumladan, Samarqand, Buxoro va boshqa shaharlardagi mashhur masjid va madrasalar tasvirlangan.

Kitobda Amir Temurning shaxsiy hayoti va xarakteri haqida ham bir qancha ma'lumotlar berilgan, u dindor musulmon, san'at homiysi sifatida ta'riflangan. Ammo "Jahon ko'zgusi"da Amir Temur haqida berilgan ma'lumotlar boshqa tarixiy manbalarga nisbatan nisbatan cheklangan bo'lib, kitobda dunyo, uning turli madaniyat va sivilizatsiyalari haqida keng ma'lumot berishga qaratilgan.

Bu asarlar Amir Temur va Temuriylar saltanati tarixiga oid ko'plab Usmonli tarixiy matnlarining bir nechta namunasi. Ularda temuriylarning siyosiy, harbiy va madaniy yutuqlari, shuningdek, Usmonlilar imperiyasi bilan o'zaro munosabatlari haqida qimmatli ma'lumotlar berilgan.

Jumhuriyat davri. 1923-yilda Turkiya Respublikasi tashkil etilgandan so'ng Amir Temur tarixini o'rganish yanada akademik va ilmiy yo'nalishga o'tdi. Bu davrda tarixchilar Amir Temur saltanatini yanada tanqidiy nuqtai nazardan tahlil qila boshladilar, uning siyosiy va iqtisodiy siyosati, madaniy va san'at homiyligiga e'tibor qaratdilar. 1923-yilda Turkiya Respublikasi tashkil etilgandan so'ng, mamlakatning madaniy-tarixiy yo'nalishida islomdan oldingi va Usmonlilargacha bo'lgan davrlarga, ya'ni Amir Temur davriga siljish yuz berdi. Bu mamlakatning qadimgi va o'rta asrlar o'tmishiga urg'u bergan yangi, zamonaviy turk milliy o'ziga xosligini yaratishga qaratilgan keng ko'lamli sa'y-harakatlarning bir qismi edi. Bu davrda Amir Temur tarixiga oid bir qancha asarlar yaratildi. Sharafiddin Ali Yazdiyning "Zafarnoma" asari Amir Temurning hayoti va harbiy istilolari haqida hikoya qiladi va 1928-yilda yozuvchi Yusuf Akchura tomonidan hozirgi turk tiliga tarjima qilingan. Bundan tashqari, Turkiya hukumati turkiy xalqlarning madaniy va tarixiy merosini ochib berish va asrab-avaylash maqsadida Markaziy Osiyo va Yaqin Sharqda arxeologik ekspeditsiyalar va tarixiy tadqiqot loyihalariga homiylik qildi. Ushbu ekspeditsiyalar va loyihalar ko'pincha Amir Temur bilan bog'liq bo'lgan tarixiy joylarni o'rganishni o'z ichiga oladi. Turkiya hukumati Markaziy Osiyo davlatlari, jumladan, O'zbekiston bilan ham madaniy-ma'rifiy almashinuv dasturlarini yo'lga qo'ydi va bu turkiy xalqlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash va umumiy madaniy merosni rivojlantirishga yordam berdi. Umuman olganda, 1923-yildan keyingi davrda Turkiyada Amir Temur tarixi va merosiga yangidan qiziqish kuchaydi, bu mamlakatning islomgacha va Usmonligacha bo'lgan o'tmishiga asoslangan zamonaviy, dunyoviy turk milliy o'ziga xosligini yaratishga qaratilgan keng ko'lamli sa'y-harakatlarning bir qismi sifatida baholash mumkin.

Zamonaviy turk tarixchilari tomonidan Temur tarixining o'rganilishi va yortilishiga sabab bo'lgan omillar:

- Amir Temurni Turkiyada o'rganishga hissa qo'shgan yana bir omil bu mamlakatning turkmo'g'ul bosqinchisi tug'ilib, hukmronlik qilgan O'rta Osiyo bilan tarixiy aloqalari edi. Turkiyaning Markaziy Osiyodagi turkiy xalqlar bilan uzoq yillik madaniy va til aloqalari mavjud bo'lib, Amir Temur ikki mintaqa o'rtasidagi umumiy madaniy meros sifatida ko'rilgan.

- Turkiyada Amir Temur tarixini o'rganishga bir qancha omillar sabab bo'lgan. Birlamchi omillardan biri mamlakatning islomdan oldingi va Usmonlilargacha bo'lgan o'tmishidan kelib chiqqan zamonaviy, dunyoviy turk milliy o'zligini yaratish istagi edi. O'rta Osiyodan kelgan turk Yo'l boshchisi bo'lgan Amir Temur turk kuch-qudrati va mustahkamligi ramzi sifatida ko'rilgan va uning merosi Turkiyaning qadimgi va o'rta asrlar tarixining bir qismi sifatida o'rganish boshlandi.

- Amir Temurni Turkiyada o'rganishga hissa qo'shgan yana bir omil bu mamlakatning O'rta Osiyo bilan tarixiy aloqalari edi. Turkiyaning Markaziy Osiyodagi turkiy xalqlar bilan uzoq yillik madaniy va til aloqalari mavjud bo'lib, Amir Temur ikki mintaqa o'rtasidagi umumiy madaniy meros sifatida ko'rila boshlandi.

- Amir Temurni Turkiyada o'rganishga mamlakatning mintaqadagi siyosiy va strategik manfaatlari ham ta'sir ko'rsatdi. Birinchi jahon urushi va Usmonlilar imperiyasi parchalanganidan so'ng Turkiya o'z ta'sirini kengaytirishga va Markaziy Osiyodagi qo'shnilar bilan yaqin aloqalar o'rnatishga harakat qildi. Amir Temur Markaziy Osiyodagi turkiy xalqlarni birlashtirgan tarixiy shaxs sifatida mintaqaviy birlik va hamkorlik timsoli sifatida qarala boshlandi.

Umuman olganda, Turkiyada Amir Temur tarixini o'rganish madaniy, tarixiy va strategik omillarning uyg'unligi bilan shakllangan bo'lib, bularning barchasi mamlakatda uning qadimiy va o'rta asr merosini o'rganish va targ'ib qilish uchun zamin hozirladi.

1991-yildan bugungi kunga qadar bo'lgan davr:

Turkiya Respublikasi tarixchi olimlarini Amir Temur tarixini o'rganishga undagan bir qancha omillar mavjud edi:

Amir Temur va Temuriylar imperiyasi Usmonli imperiyasi bilan muhim o'zaro aloqalarga ega bo'lgan, jumladan, harbiy mojarolar va diplomatik munosabatlar. Temuriylar tarixini o'rganish Usmonli-Temuriylar munosabatlarining mohiyati va ularning mintaqaning siyosiy va madaniy manzarasiga ta'siri haqida muhim ma'lumotlar berdi.

Turkiyadagi ko'plab tarixchi va olimlar Amir Temur tarixi va yutuqlariga shunchaki akademik qiziqish va dunyo haqidagi bilimlarini kengaytirish istagi tufayli qiziqdilar. Shunday ekan, turkiy tillarda ham, boshqa tillarda ham bu borada ko'plab ilmiy ishlar yaratilgan. Umuman olganda, Amir Temur va Temuriylar saltanatini o'rganish turk tarixi va madaniy merosining muhim jihati, shuningdek, mintaqaning siyosiy, madaniy va strategik dinamikasini tushunish uchun muhim ma'lumot manbai sifatida qaraldi.

1991-yilda O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng turk tarixchilari tomonidan Amir Temur tarixini o'rganish izchil rivojlanib, kengaydi. Turkiya va O'zbekiston o'rtasida diplomatik aloqalarning o'rnatilishi bilan ikki davlat o'rtasida akademik va madaniy almashinuv kuchaydi, bu esa temuriylar tarixi va madaniyatini o'rganishni osonlashtirdi.

Xususan, 1996-yilda Toshkentda Amir Temur hayoti va merosiga bag'ishlangan Amir Temur muzeyining ochilishi bu boradagi ilmiy izlanishlar va ilmiy izlanishlar uchun muhim markaz bo'lib xizmat qildi. Turk olimlari muzey tomonidan tashkil etilgan konferensiya va seminarlarda ishtirok etish uchun taklif etilgan bo'lib, ular fikr va bilim almashish uchun zamin yaratdi.

XULOSA

Turk hukumati va xususiy muassasalar Amir Temur va Temuriylar saltanatini o'rganishga oid turli madaniy almashinuv dasturlari, akademik tadqiqotlar va nashrlarga homiylik qilgan. Jumladan, 1997-yilda Turkiya Madaniyat va turizm vazirligi tomonidan Anqarada "Temur va uning saltanati" ko'rgazmasi tashkil etilgan bo'lib, unda Amir Temur va Temuriylar davriga oid asarlar va tarixiy hujjatlar namoyish etilgan. Natijada turk tarixchilari tomonidan Amir Temur tarixini o'rganish O'zbekiston mustaqillikka erishgandan keyin ham rivojlanib, kengayib hamda Turkiyada ham ilmiy, ham madaniy doiralarda bu mavzuga qiziqish va e'tibor ortib bormoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Kâtip Çelebi. Editörler: Karlığa Bekir, Kaçar Mustafa. T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları - Ankara. (2009).
2. Aka, İsmail, "Timurlular Devleti", DGBİT., İstanbul 1987, IX, 181-300.
3. Aka, İsmail, "Timurlular", DİA, XXXI, İstanbul 2012, 177-180.
4. Aka, İsmail, "Timurlular", Türkler, Ankara 2002, VIII, 517-533.
5. Akbiyik, Hayrunnisa Alan, "Timur'un Toktamış Üzerine Seferleri ve Altın Orda'nın Yıkılması Meselesi", Bilig, Ankara (Güz) 2003, 27, 117-154.
6. Alan, Hayrunnisa, (2009), "Muizzü'l-ensab'ın Timurlu Teşkilâtı Tarihi Bakımından Değerli", Timur Dönemi ve Sonrası Kaynak Araştırmaları Sempozyumu 13-19 Temmuz 2009, Ankara, ss.527-548.
7. Alan, Hayrunnisa, (2015), "Bozkırdan Cennet Bahçesine (1360-1506)", İstanbul: Ötüken Yay.
8. Alan, Hayrunnisa, (Yaz 2004), "Timurluların Bilim ve Sanata Yaklaşımları ve Bazı son Dönem Sanatkârları", Bilig Dergisi, S. 30, ss. 151-171.
9. Amir Temur жаҳон тарихида.-Т.: Шарқ, 1996. - 295 б.
10. Аҳмедов Б. Amir Temur. -Т.:Мерос, 1995. - 640 б.
11. Аҳмедов Б. Amir Temurni ёд этиб. -Т.: Ўзбекистон, 1996.- 368 б.
12. Аҳмедов Б. Соҳибқирон Темур. – Т.: Нур, 1996.
13. Усмонов Б. Amir Temur давлати. Ўқув-услубий қўлланма. – Т.: Адабиёт учқунлари, 2016. – 126 б.
14. Ўлжаева Ш. Amir Temur дипломатияси – Т.: IJOD PRESS, – 156 б..
15. Якубовский А.Ю. Падение Золотой Орды. В кн.: Греков Б. Д., Якубовский А.Ю. Золотая Орда и ее падение. – М. – Л., 1950, – С. 216-428.
16. Мўминов И. Amir Temurning Ўрта Осиё тарихида тутган ўрни ва роли. -Т.: Фан, 1993. - 56 б.
17. Усмонов Б.А. Amir Temur ҳаёти ва давлатчилик фаолиятининг Россия тарихшунослигида ёритилиши (XVIII-XX асрлар): Тарих фан. ном. дисс. – Тошкент: ЎзР ФА ШИ, 2004. – 166 б.